

ПСИХОСЕКСУАЛЬНІ ЗМІНИ У ПІДЛІТКОВУМУ ВІЦІ

В. Д. Іванова

Херсонський державний університет, vika4ka.ivanova@gmail.com

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор В. І. Шебанова

Вступ. На основі проаналізованих різних наукових, медичних, соціальних та культурологічних джерел (Ю. Кашпур, М. Жидко, С. Діденко, Т. Титаренко та інші), нами узагальнено, що останнім часом, спостерігається збільшення кількості досліджень, які присвячені саме інтимно-особистісним темам. Ми припустили, що такий інтерес може бути обумовлений тим, що у масовій свідомості людей відбувається формування нових, інколи суперечливих уявлень, одне із них: дослідження особливостей психосексуальних змін серед осіб підліткового віку та їх ставлення до сексу. Загалом, процес сексуального розвитку, відбувається від народження і триває все життя, проте найбільш інтенсивно це відбувається у підлітковий період. У процесі якого відбувається перехід від узагальненого усвідомлення своєї чуттєвості до конкретних сексуальних переживань.

Як зазначають Н. Лещук, Ж. Савич, О. Голоцван, Я. Сивохоп, підлітковий вік – це період, коли зростає потреба особистості у визнанні, близькості та любові з протилежною статтю, самоствердженні тощо. У підлітковому віці відбувається бурхливе фізичне, статеве, психосексуальне, психологічне та соціальне дозрівання, думки та сприйняття особистості можуть набувати сексуального забарвлення. Усі процеси, в цей період, відбуваються вкрай нерівномірно і неодноразово, і це впливає на ставлення щодо себе та інших [5].

Завдання:

- розкрити змістовні аспекти з окресленої проблеми, щодо формування психосексуальної культури підлітків;
- розглянути провідні концепції дослідження вчених, щодо психосексуальних змін у підлітковому періоді;

- охарактеризувати вплив сексуальної революції на формування сексуальної культури у осіб підліткового віку.

Виклад основного матеріалу. У розвитку сучасного суспільства під впливом прогресивного європейського простору, домінуючими є кардинальні політичні, економічні, медичні, психологічні та моральні перетворення. Ці соціальні трансформації впливають на становлення свідомості молодих людей. Відсутність у таких умовах правильно організованої сексуальної просвіти особистості підліткового та юнацького віку може призвести до викривлення сексуальних уявлень, підміну змістовного контексту «секс», «сексуальність», появи комплексів та загалом порушення сексуального здоров'я населення.

Наукові дослідження психосексуального розвитку мають свій початок із кінця ХІХ ст., переважно, зарубіжними вченими. Так, спроби вивчення психологічних особливостей сексуальності людини здійснювались у контексті релігійної етики, гігієни, медицини та психології. Представниками відомого, на той час, психоаналітичного напрямку були: З. Фройд, А. Адлер, Е. Еріксон, К. Хорні, їм належить одне з перших обґрунтувань психосексуального розвитку, як процесу формування статевої ідентичності підростаючої особистості, яка ідентифікує себе з дорослими, переважно з батьками [2, с. 121].

Згідно з роботами вищезазначених авторів, від самого народження особистість має потенціал сексуальної енергії, яка поступово локалізується у різних ерогенних зонах тіла, а далі і в області статевих органів. У процесі локалізації лібідо, з точки зору цієї теорії, емоційні та психічні проблеми дорослої людини є наслідком тих чи інших складнощів, що виникли на одній із стадій психосексуального розвитку, або ж якщо сталося навпаки, людина вміє і знає, як задовольнити свої сексуальні потреби.

Завдяки працям таких вчених, радянських та пострадянських часів, як І. Кон, В. Каган, Д. Єнікєєва, І. Іванова, О. Соколова, нами була зібрана певна теоретична база, яка дозволила в досить повній мірі дослідити дану проблему.

Так, І. Кон вивчав особливості прояву сексуальної активності особистості. В. Пісоцький розглядав теоретичні аспекти психосексуального розвитку.

В. Каган досліджував сімейні та сімейно-рольові установки підлітків. Д. Єнікєєва розглядала сексуальне життя у нормі та патології дітей, підлітків і дорослих. І. Іванова, досліджувала вплив інтернету на сексуальну поведінку молоді. О. Соколова, вивчаючи труднощі підлітків, виокремлювала їх сексуальні переживання, які пов'язані зі статевим дозріванням, еротизмом, закоханістю.

Не минули своєю увагою цю тему і українські вчені, які за останні десять років провели ряд досліджень щодо вивчення психології статі та сексуальності. Так, С. Діденко, вивчав психологію сексуальності та процеси, особливості сексуальних стосунків. В. Пісоцький, розглядав теоретичні аспекти психосексуального розвитку особистості. М. Жидко, досліджував взаємозв'язок сексуальних фантазій з психосексуальною поведінкою. В. Москаленко, приділив увагу впливу індивідуально-психологічних властивостей підлітків на особливості їх сексуальної поведінки.

Психологічний аналіз наукових робіт цих вчених, показав певну неоднозначність їх позицій, у зв'язку із цим, вважаємо, що наш вектор наукового дослідження буде спрямовано на вивчення сексуальної свідомості і самосвідомості підлітків, що впливатимуть у подальшому на формування уявлень щодо сексу.

Подібні питання про появу і розвиток уявлень про «секс» виникли передукраїнським суспільством із початком сексуальної революції з 1970-х рр., яка триває і донині. Сексуальна революція – комплекс складних і взаємопов'язаних змін у суспільстві, що охопили сфери статевої поведінки, гендерних відносин та формування сексуальної культури у людей, які відповідно відбилися на суспільній думці, моралі [4, с. 307]. Важливість сексуальної революції, у тому, що вона стала необхідною умовою розвитку людської цивілізації, дала поштовх до підвищення рівня відкритості теми сексу, відношенням до сексу, сфери сексуальності, збільшенням просвітницького процесу для людей різного віку.

В. Кравець відмічає, що завдяки сексуальній революції відбулися наступні зміни у проявах сексуальності та ставленні до сексу:

- секс стає не лише інструментом продовження роду, але і починає виконувати функцію отримання задоволення та підвищення самооцінки;
- відбувся зсув початку статевого життя до більш раннього віку;
- збільшилася толерантність щодо втрати цнотливості;
- відбулася легітимізація гомосексуальності зі зростанням політичної і культурної активності сексуальних меншин;
- секс без кохання стає «нормою» адже його визнають корисним для здоров'я як з боку чоловіків, так і жінок;
- толерантне ставлення і визнання приватності по відношенню до інших, щодо сексуальної мотивації, вікових меж, кількості та статі сексуальних партнерів, тощо. [4, с. 307-308]

Після зниження цензури і підвищення рівня відкритості щодо теми сексу, обговорення пов'язаних із ним аспектів, питань та проблем, починається: формування зміни свідомості суспільства, уявлень щодо сфери сексуальності та створення нової сексуальної культури людства. Ми згодні із думкою О. В. Петрунько, яка вважає основними критеріями сексуальної культури: позитивне ставлення до сексу, як до морально-ціннісної категорії; сприйняття власного тіла; повага до осіб протилежної статі; знання правил збереження репродуктивного здоров'я і безпечної сексуальної поведінки; ступінь сформованості особистої відповідальності за власне сексуальне життя [6]. В. Кришталь, вважає, що особливістю формування статевої культури підлітків є сексуальна освіта, що полягає у відповідності інформації віку особистості та повній інформації щодо різноманітного кола питань статевого життя [3].

Не дивлячись на позитивні зрушення у суспільстві, ми припускаємо, що через тривалу заборону, певне приховування та нерозголошення інформації, зараз, все ще існують проблеми із сексуальною просвітою молоді. Як результат, відбулося зниження віку сексуального дебюту, збільшення випадків ризикованих сексуальних стосунків, ранньої вагітності тощо.

Висновки. У роботі представлено теоретичне узагальнення основних процесів психосексуальних змін у підлітків та впливу на сексуально-культурну структуру суспільства. Досліджено, що на тлі певної загальної вразливості психіки у пубертатному періоді, статевая свідомість робить складний перехід від романтичної стадії до стадії зрілої статевої свідомості. З'ясовано, що підлітковий вік є досить складним і відповідальним періодом становлення особистості. А сама статевая зрілість і сексуальна активність підлітків, відзначаються у все більш ранньому віці.

Розглянуто, що досить низький рівень статевої культури підлітків є наслідком приховування, табування теми сексу за радянських часів. Це залишило певний відбиток на сьогоднішній час, адже, суспільство ще і досі у пошуку вектору до змін з боку сексуального просвітництва, формування позитивних зрушень у розвитку свідомості та самосвідомості молоді, що сприятимуть здоровій побудові інтимних стосунків.

Узагальнено, що психосексуальний розвиток особистості – це складний багатовимірний процес, що має певні стадії. Порушення якого, призводить до спотворення / викривлення статево-рольової поведінки, статево-рольових структур особистості.

Визначено, що сексуальна культура є невід'ємною частиною людської культури, яка регулює сексуальну поведінку, стиль взаємодії партнерів, спонукає сексуальну природу людини до певної регуляції.

Досліджено, що рівень сформованості сексуальної культури суспільства суттєво впливає на сексуальну поведінку молоді; формує певну систему цінностей. Підвищення рівня статевого виховання, розширює доступність знань і розумінь щодо статево-рольової поведінки; ставлення до протилежної статі; сексуальної поведінки, тощо.

Описано, що сексуальний розвиток підлітків є доволі динамічним процесом, відбувається певне набуття, ускладнень щодо їх соціальної поведінки. Визначають, що у підлітковому віці, відбуваються найглибші зміни психосексуальної свідомості особистості.

Література:

1. Кашпур Ю. М. Проблема психосексуального розвитку особистості під час її входження до соціального простору. *Психологічні перспективи*. 2012. №19. С. 120-131.
2. Кришталь В. В. Сексологія. В. В. Кришталь, С. Р. Григорян. Харків: акад. сексол. исслед., 1999. 1152 с.
3. Кравець В. Трансформація сексуальних цінностей на сучасному етапі розвитку України. *Міжнародний збірник наукових праць. Україна-Європа-Світ. Серія :Історія української і зарубіжної культури, освіти й науки*. 2017. №20. С. 305-313.
4. Лещук Н. О. *Статеве виховання і репродуктивне здоров'я підлітків та молоді* : навч. посіб. / Н. О. Лещук, Ж. В. Савич, О. А. Голоцван, Я. М. Сивохоп. К : 2014. 136 с.
5. Титаренко Т. М. Особистісні кризи студентського віку. : *Зб. наук. статей* / За ред. Луцьк : «Вежа», 2001. 110 с.